

Mirjana Šnjarić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

msnjaric@ffzg.hr

Glagolsko–imeničke kolokacije na primjerima osnova *pojama*, *teza* i *argument* u diskurzivno–erističkim strukturama hrvatskoga i njemačkoga općeznanstvenoga jezika

U ovom radu istražuju se jezična sredstva kojima se oblikuje općeznanstvena djelatnost iznad razine pojedinačne riječi. Korpusnim pristupom i kontrastivnom metodom analiziraju se tipične i karakteristične, općeznanstvene glagolsko–imeničke kolokacije u hrvatskom jeziku i uspoređuju s kolokacijama u njemačkome općeznanstvenom jeziku. Cilj je provjeriti mogućnost pozicioniranja G + I kolokacija unutar erističkih struktura znanstvenoga jezika te ih zaključno pridružiti odgovarajućem tipu općeznanstvene jezične djelatnosti.

Općeznanstvene kolokacije neophodne su u svakodnevnoj znanstvenoj komunikaciji, prije svega u pismenom izražavanju. Dvojezični popis izdvojenih prijevodnih istovrijednica transdisciplinarnih G + I kolokacija u hrvatskom i njemačkom jeziku (npr. koristiti se (znanstvenim) izvorima *wissenschaftliche Quellen heranziehen*, upotrijebiti argumente *Argumente heranziehen*, primijeniti (znanstveni) pristup *einen (wissenschaftlichen) Ansatz aufgreifen*) izrađen je s gledišta potreba hrvatskih autora u znanstvenom pisanju. Kontrastivni pristup primijenjen u izradi popisa i opisa G + I kolokacija kojima se jezično ostvaruju erističke strukture znanstvene komunikacije usredotočen je na prikaz najvažnijih međujezičnih razlika i problema koji nastaju u znanstvenom pisanju izvornih govornika hrvatskoga jezika na stranom znanstvenom jeziku. No rezultati istraživanja mogu biti od koristi i izvornim govornicima hrvatskoga jezika koji svoja znanstvena istraživanja objavljuju na hrvatskome jeziku jer pružaju uvid u primjenu glagolsko–imeničkih kolokacija u suvremenom znanstvenom jeziku. Rezultati analize upućuju i na dosadašnje desiderate kontrastivnih istraživanja leksičko–sintagmatske razine i međujezične usporedbe pojedinih aspekata dvaju znanstvenih jezika.

1. Uvodno o općem leksiku znanstvene komunikacije

Transdisciplinarni leksik u jeziku znanstvene komunikacije obuhvaća zajednička (opća) sredstva preuzeta iz standardnoga jezika koja se na isti ili sličan način podjednako rabe u svim znanstvenim disciplinama. Za njih Feilke (1996) rabi naziv izrazi (njem. *Ausdrücke*) koji se odnosi na pojedinačne lekseme, primjerice imenice

poput uzrok *Ursache* / rasprava *Diskussion* / posljedica *Folge* / nedostatak *Nachteil* ili glagole istaknuti *herausheben* / promatrati *betrachten* / rasvijetliti *beleuchten* itd. koji su uobičajeni u općem, ali su ujedno i obilježje znanstvenoga jezika. No leksički izrazi osim toga obuhvaćaju i brojne ponovljive (rekurentne) obrasce općeznanstvenih glagolsko–imeničkih kolokacija koji se preferirano rabe u diskurzivnom prikazu znanstvene djelatnosti. Takav tip kolokacija neizostavan je u strukturiranju teksta i jezičnom oblikovanju znanstvene argumentacije te se osim toga općenito koristi za utvrđivanje i opisivanje činjenica ili uspostavljanje veza između termina u užem smislu o kojima se komunicira u znanstvenom tekstu. Njima se postiže koherentnost teksta.

Glagolsko–imeničkim kolokacijama jezično se oblikuju pretpostavke, zaključci, uspoređuju različita znanstvena stajališta te odbacuju odnosno preuzimaju oni argumenti kojima se stvara uporište za razvijanje i izgradnju vlastite teorije itd., npr. predstaviti dokaze *Beweise vorlegen* / potkrijepiti (vlastitu / tuđu) poziciju *die (eigene / fremde) Position sützen* / uzdrmati / oslabiti (nečiju) poziciju *die Position erschüttern* i sl. No pregled dosadašnjih jezikoslovnih istraživanja kolokacijskog aspekta hrvatskoga jezika (usp. Blagus–Bartolec 2012, 2014) i Petrović (2006, 2008) te kontrastivnih istraživanja njemačkoga i hrvatskoga jezika (usp. Stojić i Štiglić 2011) i Stojić i Košuta (2020) pokazuje da postoji dosadašnji izostanak kontrastivnih kolokacijskih analiza u području jezika koji se u stranoj jezikoslovnoj literaturi naziva *general scientific language* (usp. Siepmann 2019) *common language of academia* (usp. Rheindorf i Huemer 2015) te svakodnevni znanstveni jezik ili znanstveni jezik svakodnevnice (njem. *alltägliche Wissenschaftssprache oder wissenschaftliche Alltagssprache*) prema Ehlichu (1993). Dosadašnja istraživanja kolokacijskoga aspekta njemačkog općeznanstvenoga jezika, morfosintaktička i semantička obilježja G+I kolokacija te njihov opis u jednojezičnoj leksikografiji vezana su uz radove Wallner (2014). Naziv *općeznanstveni jezik* odabran je za potrebe istraživanja u ovome radu u naslanjanju na radove njemačkog jezikoslovca Ehlichu (1993, 1999), kao i istraživanja funkcionalnih stilova hrvatskoga jezika u kojima Silić (2006) spominje opći leksički fond hrvatskoga znanstvenoga jezika i općeznanstveno kategorijalno pojmovlje poput sustav (sistem), ustrojstvo (struktura), funkcija, uloga, kategorija, svojstvo, količina (kvantiteta), kakvoća (kvaliteta), veličina, uvjet, visina, dubina, širina, dužina, tijelo, organizam, predmet (objekt), dio, cjelina itd. (usp. Šnjarić i Borucinsky 2021).

2. Definicija općeznanstvenih g + i kolokacija

Općeznanstvene glagolsko–imeničke kolokacije odlikuju se posebnom bliskošću s općim jezikom jer se sastoje od najmanje dviju leksičkih sastavnica preuzetih iz općeg u znanstveni jezik, što često stvara privid razumijevanja te govornika, čitatelja znanstvene literature ili autora znanstvenog teksta dovodi u zabludu da dobro poznaje glagolsko–imeničke kolokacije. Naime, mnoga od ovih jezičnih sredstava

rabe se u općem jeziku, ali dobivaju dopunska, specificirana značenja, odnosno značenjske funkcije koje nadilaze značenja u općem jeziku, što leksičku razinu erističkih struktura jezika znanstvene komunikacije čini daleko složenijom za upotrebu nego što se pretpostavlja.

Nerazumijevanje značenja nije rezultat nepoznavanja značenja pojedinačnih leksema, već često neprepoznavanja kolokacijskih značenja koja nastaju u suodnosu glagola i imenice u znanstvenom tekstu, odnosno nepoznavanja tipičnih i karakterističnih leksičkih kombinacija koje se ponovljeno supojavljaju u znanstvenom jeziku u kojemu dobivaju dopunska, specificirana značenja.

Tako je prijevodna istovrijednica hrvatske G + I kolokacije napraviti usporedbu *einen Vergleich anstellen* pravilna kolokacija, dok je kombinacija sa sinonimnim kolokatorom *einen Vergleich aufstellen** napraviti usporedbu vrlo slična kolokacija koja je doduše razumljiva (s dvjema prozirnim leksičkim sastavnicama), ali nije uobičajena u uporabi u znanstvenom jeziku, što neizvornom govorniku njemačkoga jezika stvara poteškoće jer je zanemario ili nije u dovoljnoj mjeri uvidio složenost leksičke razine, poglavito u pisanju na stranom znanstvenom jeziku.

Definicija za potrebe analize ovoga rada dobivena je objedinjavanjem užeg semantičkog pristupa s podjelom na značenjski nadmoćnu osnovu (imenicu) i njoj podređeni kolokator, tj. glagol (usp. Hausmann 1984) i šireg korpusnolingvističkog pristupa kolokacijama (usp. Steyer 2014). Stoga se G + I kolokacije za potrebe korpusno utemeljenog istraživanja u ovom radu definiraju kao tipične i karakteristične leksičke sveze dvodijelna ustroja, uobičajene u znanstvenom pisanju u određenoj jezičnoj i znanstvenoj zajednici (usp. Šnjarić 2018). Kriterij uobičajenosti primijenjen u radu, preuzet je u naslanjanju na korpusna istraživanja Steyer (2014). Glagolsko–imeničke kolokacije definiraju se kao značenjski prozirne ili poluprozirne, ali ustaljene strukture znanstvenog teksta. Smještene su u sredini na širokom (prijelaznom području) između frazema s jedne strane te slobodnih leksičkih sveza s druge strane. Tako da se može povući jasna granica između značenjski neprozirnih: *das ist (noch sehr) die Frage*¹ (= *sehr zweifelhaft sein*), biti (još vrlo) upitno, neizvjesno (= biti vrlo sumnjivo) i značenjski prozirnih G+I kolokacija koje se primjerice u semantičkom polju postavljanja (i rješavanja) istraživačkog pitanja (*Frage / Fragestellung*) pojavljuju s ograničenim brojem tipičnih kolokatora, poput *die Frage stellt sich / die Frage aufwerfen* – postaviti pitanje ili poluprozirnih G+I kolokacija s jednom metaforičkom sastavnicom *einer Frage nachgehen* proučavati / proučiti pitanje zbog koje se istraživački proces uspoređuje s prevaljivanjem puta, hodanjem (kroz tekst) usmjerenim ka potrazi za rješanjem problema (usp. Fandrych 2005). S druge strane kolokacije se približavaju slobodnim leksičkim svezama s kojima dijele obilježje značenjske prozirnosti i nije ih uvijek moguće jasno razgraničiti, kao što je razvidno iz kolokacije *die Frage formulieren* oblikovati pitanje.

1 DUDEN *Redewendungen Wörterbuch der deutschen idiomatik* (2020: 236).

2.1. Opće-znanstvene G +I kolokacije kao sastavni dio erističkih struktura teksta

Čitanje i pisanje znanstvenih tekstova dvije su temeljne odrednice znanstvene komunikacije u kojoj središnju ulogu igra eristička pismenost (engl. *eristic literacy*) u okviru koje značajnu ulogu imaju jezična znanja koja spadaju u područje opće-znanstvenoga jezika. Naime znanstveni tekst ne sastoji se samo od nizanja asertivnih iskaza (lat. *assertio* tvrdnja), što je u svojoj analizi skupine odabranih tekstova iz različitih znanstvenih disciplina obrazložio Ehlich (1993: 28), već je prožet jednom drugom ilokucijskom strukturom koju Ehlich naziva erističkom strukturom. Time je pojam eristika² (grč. *Eris* – svađa i grč. *ἐριστική* [τέχνη] vještina u prepiranju)³, vještina raspravljanja i polemiziranja, poznat iz antičke retorike i filozofije, konceptijski prilagodio potrebama lingvističkih istraživanja znanstvenoga jezika. Ehlich, dakle tvrdi da su za znanstvenu komunikaciju karakteristična diskurzivno–eristička obilježja te da autor u znanstvenom pisanju ulazi u zamišljeni i anticipirani dijalog s potencijalnom, nevidljivom čitateljskom publikom tematizirajući različita, dijelom proturječna pitanja postojećeg istraživačkog diskursa. Zapravo već prije pristupanja samoj izradi teksta i donošenja rezultata vlastitog znanstvenoga rada te objavljivanja novih znanstvenih znanja i spoznaja, početna faza rada započinje iscrpnom recepcijom svih tekstova postojećeg diskursa s određenom tematikom te uspostavljanjem intertekstualnih⁴ veza, odnosno povezivanjem i međusobnim uspoređivanjem svih dostupnih znanstvenih tekstova s djelomično različitim gledištima na isti predmet znanstvenog promatranja. Autor također uočava činjenice koje mogu biti mogući izvor nerazumijevanja za potencijalnog čitatelja, ali i kontradiktornosti koja na kraju može dovesti do rasprave s ciljem da se zajedničkim naporima u potrazi za istinom postigne dogovor, tj. usuglase suprotstavljena mišljenja i ostvari znanstveni napredak, što prema viđenju Ehlicha (1993: 28/29) predstavlja oblik znanstvene rasprave karakterističan za određenu znanstvenu kulturu s odgovarajućim diskurzivnim i kulturnim tradicijama u pozadini pojedinih znanstvenih jezika. Utjecaj različitih kulturno–znanstvenih tradicija koji se odražava na sustav studiranja i na odnos studenata prema kontroverznim znanjima i dobivanju novih znanstvenih spoznaja potvrdili su i rezultati provedenih kontrastivnih istraživanja erističkih struktura na seminarima i predavanjima njemačkih i talijanskih Sveučilišta koja su opisali Redder, Heller i Thielmann, (2014)

Poticanje razvoja erističke pismenosti vezane za znanstveni diskurs ključna je komponenta studiranja na Sveučilištu, no pitanje je kako se pojedine sveučilišne kulture odnose prema verbalizaciji erističkog aspekta te kakva je svijest studenata o diskurzivnosti znanstvenoga jezika koja se odražava u brojnim leksičko–gramatičkim, dijelom idiomatiziranim, čestotnim obrascima oblikovanja teksta preuzetim

2 O povijesnom pregledu razvoja pojma *eristika* u retorici i dijalektici, njegovoj ambivalentnosti i negativnoj obojenosti riječi usp. da Silva (2014).

3 Eriistika. *Hrvatska enciklopedija*, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 15. 9. 2021. <<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=18271>>

4 O pojmu *intertekstualnost* kao aspektu recepcije teksta usp. Holthuis (1993).

iz općega u znanstveni jezik. Poglavitno kakav je stupanj znanja o karakterističnim, transdisciplinarnim G+I kolokacijama u dvama jezicima, hrvatskome i njemačkome, koje u međujezičnoj usporedbi u njemačkome kao ciljnom jeziku dobivaju dopunsko, specificirano značenje, primjerice potkrijepiti / podržavati tvrdnju (dokazima). *Behauptung mit (Beweisen) belegen*; pobiti prigovor *Einwände entkräften*; iskaz potkrijepiti (dokazima) (*Aussage*) *durch Belege untermauern* itd. koje su sastavni dio ovladanosti tekstnim vještinama znanstvenoga jezika.

Pretpostavlja se da su G+I kolokacije s jedne strane sastavni dio receptivne erističke kompetentnosti koja autoru omogućava povezivanje s postojećim istraživačkim diskursom kroz iscrpnu recepciju velikog broja tekstova na koje se autor poziva i nadovezuje. Zbog značenjske prozirnosti kolokacijske strukture su u brojnim situacijama neupadljive u tekstu i nisu prepreka razumijevanju pri čitanju, npr.: promatrati fenomen *ein Phänomen betrachten*; promatrati gledište *einen Standpunkt betrachten*; promatrati model *ein Modell betrachten*; promatrati tekst *einen Text betrachten* itd. No, s druge strane G+I kolokacije također su sastavni dio produktivne erističke kompetentnosti kao najvišim oblikom ovladanosti kolokacijskim znanjima koja se sastoji od sposobnosti da se one primjene u tekstu prema odgovarajućem tipu opće-znanstvene djelatnosti. Tako se persuazivna argumentacija oblikuje brojnim kolokacijskim obrascima koje autor koristi kako bi svoja saznanja i spoznaje čitateljima predstavio kao evidentne / jasne **činjenice** i uvjerio ih u nedvojbenu i nepobitnost vlastitih pretpostavki, primjerice nametnuti potrebu / **nužnost** *die Notwendigkeit nahelegen*; nametnuti zaključak (...slijedom iznesenog nameće se logičan zaključak...), *den Schluß nahelegen*; nametnuti pitanje (...nameće se pitanje učinka...); *die Frage nahelegen*. To ih čini važnim obilježjem produktivne kompetentnosti autora u procesu pisanja vlastitog teksta koja mora odražavati raspravu s različitim znanstvenim pozicijama te sadržavati kritički osvrt i sintezu određenog istraživačkog diskursa (usp. Segev–Müller 2007). Sinteza se mora prilagoditi potrebama vlastitoga rada i kroz argumentirano obrazloženje uklopiti u vlastiti tekst te razviti i nadograditi. Pri tome autor ističe nedostatke dosadašnjih znanstvenih istraživanja koje namjerava ukloniti vlastitim doprinosom i predviđa moguće protuargumente potencijalnog čitatelja koji će njegov tekst pročitati tek naknadno, s prostornim i vremenskim odmakom. Dakle ulazi u zamišljenu znanstvenu raspravu puno ranije, prije same objave novog (vlastitog) znanstvenoga rada, koristeći se različitim jezičnim sredstvima⁵ iz općega jezika kojima se oblikuje znanstvena argumentacija, odnosno strategije argumentiranja.

Persuazivnost kao temeljno obilježje znanstvene komunikacije ističe Graefen (1997). Kako bi kod potencijalnog čitatelja probudio interes za vlastitu teoriju, autor ga najprije mora uvjeriti u ispravnost vlastitih stajališta pa zato odabire one argumente koji se uklapaju u vlastita teorijska polazišta, dok istovremeno odbacuje argumente nekih drugih autora koji su u suprotnosti s vlastitom pozicijom. Stoga su persuazivni govorni čini koji autor nastoji uvjeriti čitateljsku publiku

5 Iscrpno opisana u udžbeniku Graefen i Moll (2011) *Wissenschaftssprache Deutsch*.

u vrijednost rezultata vlastitog znanstvenoga rada bitna sastavnica znanstvenih tekstova. Pretpostavlja se da se jezično oblikuju ustaljenim leksičkim sredstvima oblikovanja znanstvenoga teksta koja između ostalih⁶ obuhvaćaju i brojne tipične i karakteristične G+I kolokacije koje zbog složenosti svoje strukture pogoduju opisu znanstvene djelatnosti te se preferirano rabe u određenim vrstama znanstvene djelatnosti (usp. Wallner i Meißner 2016), što su autorice prikazale na primjerima uporabe iste G+I kolokacije *ein Bild zeichnen* (na)crtati sliku, dati sliku / dati prikaz, u različitim funkcionalnim kontekstima u znanstvenome jeziku.

3. Ciljevi i metodologija

U radu se polazi od mišljenja da erističke strukture obuhvaćaju jezična sredstva i postupke kojima se oblikuje kontroverznost i privremenost znanstvenih znanja i spoznaja te da se smatraju temeljem transdisciplinarne tekstne kompetentnosti (usp. Feilke, Lehnen i Steinseifer 2019) i od *persuazivnosti* kao središnjeg erističkog postupka (usp. Ehlich 2014). Postavljen je zadatak da se empirijskom provjerom u korpusu ispita hipoteza o relevantnosti G+I kolokacija u erističkim strukturama znanstvenoga jezika te da ih se odredi i pozicionira kao važnu leksičku sastavnicu općeznanstvenoga jezika koja služi jezičnoj realizaciji određenih tipova intertekstualne erističke djelatnosti. Korpusno utemeljenom analizom pomoću alata *Sketch Engine* (Kilgarriff i dr. 2014) utvrdit će se tipične i karakteristične općeznanstvene glagolsko–imeničke kolokacijske strukture hrvatskoga jezika koje se pojavljuju u intertekstualnim autorskim raspravama. Razmotrit će se mogućnost kategoriziranja G+I kolokacija prema vrstama (tipovima) jezične djelatnosti u diskurzivno–erističkim strukturama jezika znanstvene komunikacije te na pojedinim primjerima provjeriti didaktički potencijali G+I kolokacija. Korpusna metoda odabrana je jer omogućuje iscrpniji opis supojavničkoga okruženja 3 (triju) odabranih natuknica pojam, teza i argument u hrvatskome kao polaznom jeziku te izradu njihove kolokacijske paradigme, što će se iskoristiti u naknadnoj kontrastivnoj usporedbi s njemačkim jezikom kako bi se provjerila pokrivenost prijevodnih istovrijednica (PI) općeznanstvenih G+I kolokacija u općem dvojezičnom rječniku s hrvatskim kao izvornim i njemačkim kao ciljnim jezikom rječnika (Jakić i Hurm 1991). Time bi se kao krajnji cilj istraživanja dobio odgovor na pitanje može li dvojezični rječnik koji je po svojoj definiciji opći rječnik poslužiti kao pomoćno sredstvo u oblikovanju znanstvenoga rada i u produbljanju općeznanstvenih kolokacijskih znanja koja imaju odgovarajuću funkciju u diskurzivno–erističkim strukturama znanstvenoga jezika.

6 A to mogu biti i sintaktička sredstva koja nisu predmet ovog istraživanja, primjerice dvodijelni veznici *zwar ... aber* ili *einerseits ... andererseits* kojima autor opisuje radove prethodnika s istom tematikom i njihove stavove, ali ujedno ističe da ima vlastito mišljenje. Također je karakteristična i upotreba konjuktiva u asertivnim iskazima kojima se zauzima distancirani stav u odnosu na tvrdnje pojedinih autora znanstvenih radova.

3.1. Korpus

Analiza se provodi korpusnim pristupom jer korpus dopušta uvid u veliku količinu znanstvenih tekstova hrvatskoga jezika, a time i mogućnost provjere upotrebe općeznanstvenih G+I kolokacija uobičajenih u profesionalnom znanstvenom pisanju u suvremenom hrvatskom jeziku. Prednost korpusne metode u lingvističkim istraživanjima znanstvenoga jezika jest mogućnost da se na temelju potvrda u korpusu utvrdi što je tipično u uzusu suvremenog hrvatskog znanstvenoga jezika, a time se u radu nadovezuje na Sinclairov stav (1991) o načelu korištenja korpusom.

Takav pristup ujedno omogućuje i olakšava provjeru pokrivenosti akademskoga leksika u postojećim dvojezičnim rječnicima s hrvatskim kao izvornim jezikom rječnika prema njemačkom kao ciljnom jeziku jer pruža uvid u suvremeno stanje u jeziku, a provjera rječnika izravno upućuje na pojedinačne nedostatke i potrebu da se pojedini rječnički članci dopune primjerima kolokacija iz korpusa. To može doprinijeti poboljšanju prikaza akademskog jezika u leksikografiji.

Odabrane G–I kolokacije koriste se u autentičnom kontekstu i utvrđene su pomoću suvremenog *ad hoc* korpusa hrvatskoga općeznanstvenoga jezika⁷. Korpus koji je izrađen s ciljem dobivanja novih leksičkih obavijesti o suvremenom hrvatskom općeznanstvenom jeziku korišten kao izvor za opis i popis kolokacija, dostupan je na alatu *Sketch Engine*⁸ (Kilgarriff i dr. 2014). Sastoji se od doktorskih disertacija objavljivanih na hrvatskom jeziku u razdoblju od 2010. do 2020. godine i članaka znanstvenih časopisa Republike Hrvatske iz područja humanističkih znanosti dostupnih u elektroničkom obliku na portalu Hrčak. Korpus broji ukupno 601,010 pojava i predstavlja suvremenu zbirku tekstova hrvatskog znanstvenoga jezika.

Njemačke kolokacijske istovrijednice dobivene su pomoću općeg dvojezičnog rječnika (Jakić i Hurm 1991) te nadopunjavane upotrebom ostalih dostupnih digitalnih alata za njemački jezik – *Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache* (DWDS).

4. Analiza i rezultati

U ovom dijelu rada analizom se detaljnije obuhvaćaju tipične i karakteristične glagolske kolokacije grupirane oko triju (3) osnova (imenica) *pojam*, *teza* i *argument*. Razmatra se i obrazlaže mogućnost potvrde hipoteze o relevantnosti odabranih kolokacijskih obrazaca u vođenju intertekstualne rasprave s različitim (kontroverznim) istraživačkim pozicijama i razmišljanjima u postojećem znanstvenom diskursu, što i čini eristička obilježja znanstvenoga pisanja. Zatim slijedi međujezična usporedba s njemačkim jezikom i tablični prikaz kolokacijskih istovrijednica. U na-

7 Korpus OZJ sastavljen je za potrebe istraživanja koje je opisano u Šnjarić (2020), a rezultati istraživanja dostupni su na poveznici: <https://doi.org/10.33604/sl.14.27.2>.

8 https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=user%2Fmirjanaborucinsky%2Fkorpus_hrvatski_ozj (pristupljeno 5. 12. 2021).

stavku se tablično prikazuju rezultati korpusno utemeljene kvalitativne analize G + I kolokacija.

4.1. Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom *pojam*

Rezultati prvoga dijela provedene analize obuhvaćaju i uključuju glagolske kolokatore grupirane oko osnove *pojam* (tablica 1). Autor pomoću njih daje kritički osvrt i pregled recipirane literature, referira se na određene predmete i činjenice, odnosno opisuje određeno strukovno pojmovlje u užem smislu, definirajući što se pod nekim pojmom podrazumijeva, npr.: u završnom dijelu rada naznačuju se odrednice pojma⁹; objasniti ili izbjeći korištenje pojmova koji bi...¹⁰; pojam ekološke racionalnosti na koji se pozivaju¹¹... ili pojam bitak u istini omogućava¹²... što se može promatrati i uspoređivati s glagolskim kolokatorima u njemačkome jeziku: *der Begriff Biodiversität umfasst die Vielfalt der Ökosysteme, die Vielfalt der Arten und die genetische Vielfalt innerhalb der Arten*¹³. ili *Solche Spielchen lassen sich unter dem Begriff Rechtspflege nicht subsumieren*.¹⁴ Pri tome se autor služi odgovarajućim G+I kolokacijama s dvjema leksičkim sastavnicama preuzetim iz općega jezika. Poznavanje općih jezičnih sredstava koja se primjenjuju u argumentiranju autoru je važno jer mu omogućuje ekonomičnost u jezičnom oblikovanju i vođenju intertekstualne rasprave o pojmovima s kojima se suočio u prethodno pročitanim tekstovima kako bi u usporedbi s promišljanjima i gledištima ostalih autora izrazio vlastiti stav te postavio i učvrstio vlastitu teoriju ili etablirao neki novi pojam. Analizom je utvrđeno da postoje brojni rekurentni obrasci glagolskih kolokacija s osnovom *pojam* koji pokazuju određenu sklonost primjenjivanju s odgovarajućim tipovima jezične djelatnosti. Tako se općeoznanstvene glagolsko–imeničke kolokacije s imenicom *pojam* rabe u autorskim opisima i pojašnjavanjima različitih koncepata te u vlastitim razmatranjima pojmova i uspoređivanjem (*često*) *različitih* definicija pojmova kod različitih autora koje mogu biti izvor kontradiktornosti u nekom tematskom području, a potvrđene su u hrvatskom znanstvenom korpusu, što je prikazano u Tablici 1:

POPIS GLAGOLA (KOLOKATORA)	KOLOKACIJE S OSNOVOM POJAM
imenovati	imenovati (nove) pojmove
definirati	definirati pojam
obuhvatiti	obuhvatiti pojmove

9 Primjer potvrđen u korpusu OZJ

10 Primjer potvrđen u korpusu

11 Primjer potvrđen u korpusu OZJ

12 Primjer potvrđen u korpusu OZJ

13 Primjer potvrđen u digitalnom rječniku njemačkoga jezika: <https://www.dwds.de/wp/?q=Begriff>, mrežno pristupljeno 3. 4. 2022. godine.

14 Primjer potvrđen u digitalnom rječniku njemačkoga jezika: <https://www.dwds.de/wp/?q=subsumieren>, mrežno pristupljeno 3. 4. 2022. godine.

opisivati	opisuje pojedine (astronomske) pojmove
donositi	donosi pojam
navesti	navesti (najvažnije) pojmove
sadržavati	sadržavati (neki) pojam
pozivati	pozivati pojam
davati	davati pojam
omogućavati	pojam (bitak) omogućava

Tablica 1: Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom pojam

Rezultati analize supojavničkog okruženja mogu se upotrijebiti i u poučavanju studenata na fakultetskoj razini. Polazno od hrvatskoga jezika se rad s primjerima potvrđenim u korpusu znanstvenoga jezika može iskoristiti u prijevodnoj analizi G+I kolokacija kako bi se osvijestilo postojanje uzualnih kolokacija u znanstvenom pisanju na vlastitom materinskom jeziku, npr.: koristiti izvor; koristiti (znanstveni) pristup; koristiti metodu, istaknuti značaj; istaknuti razlike; isticati se kvalitetom; baviti se temom, obrađivati temu; razraditi temu i pripremiti teren za ovladavanje složenim ekvivalentnim glagolima s djeljivom i/ili dvostruko djeljivom česticom koja ima prostorno značenje (*heranziehen* koristiti, *herausstreichen* istaknuti, *aufgreifen* baviti se) i njihovim imeničkim kolokacijama u njemačkom kao stranom znanstvenom jeziku, primjerice: *Der Verfasser hat neue archivalische Quellen, besonders aus den Münchner Archiven, herangezogen*¹⁵, hrv. Autor je upotrijebio arhivske izvore, posebice iz minhenskih arhiva.

...*Beispiele, die die Autoren heranziehen...*, hrv. primjeri koje koriste autori.

Bei so viel Dissens...*Gemeinsamkeiten herausstreichen*¹⁶... hrv. istaknuti sličnosti pored mnogih neslaganja.

das Thema aufgreifen... hrv. baviti se temom¹⁷.

4.2. Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom teza

Analizom korpusa hrvatskoga jezika utvrđeno je da se poglavito u uvodnom dijelu znanstvenoga rada, u području ekspliciranja teza kada autor vodi argumentiranu raspravu i dijeli svoja promišljanja s potencijalnom čitateljskom publikom s ciljem da predstavi vlastitu tezu i da ih uvjeri u njezinu ispravnost. Tada se koristi i odgovarajućim glagolsko–imeničkim kolokacijama s osnovom teza kojima se nje-

15 Primjeri je potvrđen u DWDS <https://www.dwds.de/wp/?q=heranziehen&comp-method=diff&comp=&pos=Substantiv&minstat=0&minfreq=5&by=logDice&limit=20&view=table>

16 <https://www.dwds.de/wp/?q=herausstreichen&comp-method=diff&comp=&pos=Verb&minstat=0&minfreq=5&by=logDice&limit=20&view=table>

17 <https://www.dwds.de/wp/?q=aufgreifen&comp-method=diff&comp=&pos=Verb&minstat=0&minfreq=5&by=logDice&limit=20&view=table>

gova teza može potkrijepiti, dok odbacuje neke druge koje se ne uklapaju u njegovo stajalište. Analiza konkordancija pruža uvid u sadržajni kontekst osnove teza, primjerice:

1. ...u prvom dijelu disertacije zastupa se teza da je međunarodna pravednost moguća...
2. ...ovdje se brani Rawlsova teza da bi se akteri međunarodnih odnosa...
3. ...znanstveni doprinos sastoji se u nekoliko teza koje predstavljaju novinu u odnosu na
4. ...argumentiram u prilog uvjerljivosti logičke teze pravila derivirana iz deduktivne logike ...

POPIS GLAGOLA (KOLOKATORA)	KOLOKACIJE S OSNOVOM TEZA
braniti	braniti tezu
imati	teza ima
promisliti	promisliti o tezi
formulirati	formulirati tezu
predstavljati	predstaviti tezu
zamijeniti	zamijeniti tezu (s istraživačkim pitanjem)
zastupati	zastupati tezu
objasniti	objasniti tezu
podržati / podržavati	podržavati (početnu) tezu
slijediti	slijediti (uvodnu) tezu
sročiti	sročiti tezu
postaviti	postaviti tezu
dozvoljavati	teza dozvoljava
dokazivati	teza (o pozicioniranju opusa) dokazuje
propitivati	propitivati / proučavati tezu
pobijati	pobijati tezu
osporavati	osporavati tezu
provjeriti	provjeriti tezu
potkrijepiti	potkrijepiti tezu

Tablica 2: Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom teza

4.3. Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom argument

Autor u pisanju vlastitog teksta razrađuje argumentaciju, vodi argumentiranu raspravu s prethodno pročitanim istraživačkim pozicijama u kojoj prema potrebama vlastitog teksta uvjerava potencijalnu čitateljsku publiku u ispravnost vlastitih

stajališta. Pri tome se odlučuje za prikaz onih argumenata koji idu prilog vlastitoj teoriji, razmatra ih, obrazlaže, opisuje tijek argumentacije, dovodi u međusobnu svezu, preuzima ih ili odbacuje, npr.:

1. ...razmotrena su dva argumenta teorije političkog realizma...
2. ... prvi realistički argument tvrdi da u međunarodnim odnosima...
3. ...odbačena dva opravdanja za drugi realistički argument koji polazi od teze da je...
4. ...u završnom dijelu disertacije izloženi su argumenti da

Autor rasvjetljava čitateljskoj publici znanstvene činjenice i vodi ju kroz vlastiti tekst, pri čemu se aktivno služi rekurentnim G+I kolokacijama koje su nezaobilazne u oblikovanju znanstvenoga teksta i spadaju u područje općeznanstvenoga jezika. U korpusu hrvatskoga jezika utvrđene su brojne glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom *argument* (Tablica 3) koje se mogu smatrati sastavnim dijelom jezičnih znanja i sposobnosti relevantnih za erističku pismenost jer znanstveno pisanje nije samo referiranje, nizanje tvrdnji i prikazivanje činjenica nego u erističkom smislu argumentirano pisanje koje sadrži vlastito doradu i produbljivanje referiranih pozicija s krajnjim ciljem isticanja novih rezultata istraživanja i spoznaja kojima je autor ostvario vlastiti doprinos.

POPIS GLAGOLA (KOLOKATORA)	KOLOKACIJE S OSNOVOM ARGUMENT
smatrati	smatrati argument
dokazati/dokazivati	dokazati/dokazivati argument
organizirati	organizirati argumente
izložiti	izložiti argument
prikazati	prikazati (ključne) argumente
razmotriti	razmotriti argumente
raspraviti	raspraviti argumente (po redoslijedu)
ponoviti	ponoviti argument
odbaciti/odbacivati	odbaciti argument

Tablica 3: Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom argument

5. Leksikografski prikaz općeznanstvenih g+i kolokacija

U potrazi za odgovarajućim dvojezičnim leksikografskim pomoćnim sredstvom koji bi pokrивao potrebe specifične skupine korisnika za uzualnim kolokacijama, opisima značenja leksika, a posebice inačicama značenja koje proizlaze iz kolokacijskog suodnosa u znanstvenom registru (npr. *einer These nachgehen*) te bi se mogao primijeniti u konkretnim situacijama u oblikovanju znanstvenoga teksta na stranom jeziku, provjerena je pokrivenost općeznanstvenih G+I kolokacija u op-

ćem¹⁸ dvojezičnom rječniku (Jakić i Hurm 1991) s hrvatskim kao izvornim prema njemačkom kao ciljnom jeziku rječnika¹⁹. U holističkom pristupu leksikografskom prikazu glagolskih kolokacija koje nastaju u suodnosu s imenicom u znanstvenom jeziku unutar karakterističnih semantičkih kategorija poput pojam/teza/argument, analiziran je prikaz općeznanstvenih G+I kolokacija dobivenih pretragom korpusa te popisanih i opisanih u Tablici 5.

Analiza rječničke natuknice pojam, tj. pod osnovom nije donijela tražene prijevodne istovrijednice (PI) pa se pretraživao i unos kolokacija pod glagolima u funkciji kolokatora.

pojam *Begriff* *m* (–*s*, –*e*); *Vorstellung* *f* (–, –*en*); *Ahnung* *f* (–, –*en*); *Auffassung* *f* (–, –*en*), pogrešan ~ –*am falscher Begriff*, *falsche Auffassung* *f*; nemam ~ – pojma *Ich hab' keine Ahnung* (*nicht die leiseste Ahnung*); nemati pravog ~ – pojma o nečemu *keinen rechten Begriff von et, haben* (*j*)

Smatra se da bi unos kolokacija pod osnovom (imenicom) u rječniku s produktivnom funkcijom omogućavao sustavniji prikaz te na taj način korisniku olakšao pretraživanje, pronalaženje i omogućavao aktivnu primjenu jer svako oblikovanje teksta polazi od osnove, a ne od kolokatora (usp. Hausmann 1984:401). Međutim u rječničkom članku je vidljivo da pod imeničkom sastavnicom kolokacijskog obrasca nisu uneseni traženi općeznanstveni glagoli u funkciji kolokatora te se općenito nudi mali broj kolokacija u općeznanstvenom jeziku.

Analiza odabranih G+I kolokacija pokazuje da je najveći broj PI pojedinačnih glagola unijet pod kolokatorom (pod rednim brojem 1 – 10), no ne i tipičnih i karakterističnih kolokacija kao leksičkih cjelina i prijevodnih jedinica koje bi se odnosile na realizaciju jezične djelatnosti u znanstvenom tekstu. Tako se primjerice pod kolokatorom obuhvatiti *umfassen*, *umschließen*, *umfassen*, *umschlingen*, (uključiti) *ein schließen* nalazi samo jedna (1) kolokacija: ~ koljena (vrat) *die Knie (den Hals) umfassen* (*umklammern*) koja nije tipografski istaknuta, dok izostaju tipične i karakteristične općeznanstvene kolokacije potvrđene u digitalnom rječniku njemačkoga jezika (DWDS) poput *den Begriff einbürgern* ustaliti pojam, *einen Begriff durchsetzen* nametnuti pojam, izboriti se za pojam, prevladati pojam, *Begriffe abgrenzen* razgraničiti pojmove, *einen Begriff prägen* / oblikovati, (s)kovati pojam.

U nastavku slijedi Tablica 4 s prijevodnim istovrijednicama G+I kolokacija u njemačkome jeziku koje se navode u infinitivu.

18 Obilježje dvojezičnih općih rječnika s obzirom na samu definiciju opći jest da sadržavaju najviše općih značenjskih obavijesti jer su namijenjeni najširem krugu korisnika. S obzirom na ugled koji imaju u društvu kao korisničko pomoćno sredstvo na radnom mjestu ili za vrijeme studija, podrazumijeva se i očekuje da sadržavaju i specificirana, dopunska značenja koja proizlaze iz kolokacijskog odnosa u znanstvenome jeziku.

19 Rječnici se dijele na receptivne i produktivne rječnike usp. Dyka (2005). U metaleksikografskoj literaturi produktivni se rječnici nazivaju još i aktivnim rječnicima s materinskim jezikom kao izvornim prema stranom kao ciljnom jeziku rječnika (J1 – J2) i služe za punktualno (pojedinačno) pokrivanje potreba za značenjskim istovrijednicama u ciljnom jeziku. Za razliku od njih pasivni rječnici sa smjerom prijevoda strani jezik hren → materinski jezik (J2 – J1) namijenjeni su recepciji (prijamu) teksta usp. Hausmann (1988).

Tablica sadrži pojedinačne PI na njemačkom jeziku koje su podebljane crnom bojom kako bi se istaknulo da su nadopunjavane digitalnim leksikografskim izvorima (DWDS). Time se ukazuje na brojčanu nepodudarnost kolokatora u dvama jezicima. Uočeno je da u njemačkome jeziku postoji veći broj glagolsko–imeničkih kolokacija s osnovom argument, nego što je potvrđeno u korpusu hrvatskoga jezika.

G+I KOLOKACIJE HRVATSKOG OPĆEZANSTVENOGA JEZIKA	G+I KOLOKACIJE NJEMAČKOG OPĆEZANSTVENOGA JEZIKA
Pojam	<i>der Begriff</i>
1. imenovati (nove) pojmove	<i>(neue) Begriffe einführen / benennen</i>
2. definirati pojam	<i>einen Begriff definieren / bestimmen festlegen</i>
3. obuhvatiti pojmove	<i>Begriffe umfassen</i>
4. opisivati (pojedine) pojmove / pojmom se opisuje / pojam označava	<i>(einzelne) Begriffe beschreiben / unter dem Begriff zusammenfassen / mit dem Begriff umschreiben / der Begriff bezeichnet</i>
5. donositi pojam / suziti pojam	<i>etwas zum Begriff machen / auf einen (einfachen) Begriff bringen / den Begriff einschränken auf</i>
6. navesti (najvažnije) pojmove	<i>die (wichtigsten) Begriffe angeben</i>
7. sadržavati pojam	<i>einen Begriff enthalten / implizieren / umfassen</i>
8. pozivati se na pojam	<i>sich auf den Begriff berufen</i>
9. davati pojam	<i>einen Begriff geben</i>
10. pojam omogućava	<i>der Begriff ermöglicht</i>
Teza	<i>die These</i>
11. braniti tezu	<i>die These verteidigen</i>
12. imati tezu	<i>die These haben</i>
13. promisliti tezu	<i>die These überdenken</i>
14. formulirati tezu	<i>die These formulieren</i>
15. predstaviti tezu	<i>die These vorstellen</i>
16. zamijeniti tezu (s istraživačkim pitanjem)	<i>die These verwechseln mit (mit der Forschungsfrage verwechseln)</i>
17. zastupati tezu	<i>die These vertreten</i>
18. objasniti tezu	<i>die These erklären / erläutern</i>
19. podržavati tezu	<i>die These stützen</i>
20. slijediti (uvodnu) tezu	<i>die (einleitende) These verfolgen</i>
21. sročiti tezu	<i>eine These (sprachlich) fassen</i>

22. postaviti tezu	<i>eine These aufstellen / hervorheben</i>
23. teza dozvoljava	<i>die These erlaubt</i>
24. teza dokazuje	<i>die These beweist</i>
25. teza propituje	<i>die These geht (der Frage) nach</i>
26. pobijati tezu	<i>die These verwerfen</i>
27. Osporavati tezu	<i>die These bestreiten</i>
28. provjeriti tezu	<i>die These überprüfen</i>
29. potkrijepiti tezu	<i>die These unterstützen</i>
Argument	das Argument
30. smatrati argument	<i>das Argument betrachten als</i>
31. dokazati/dokazivati argument	<i>das Argument beweisen</i>
32. organizirati argumente	<i>Argumente organisieren / vorbereiten / aufbauen</i>
33. izložiti argument	<i>das Argument auslegen / darlegen / vorbringen / anführen /</i>
34. prikazati (ključni) argument	<i>das Hauptargument darstellen / vorstellen / vortragen</i>
35. razmotriti argumente	<i>Argumente berücksichtigen / in Betracht ziehen</i>
36. raspraviti argumente	<i>Argumente diskutieren / erörtern</i>
37. ponoviti argument (i stav)	<i>das Argument (und die Haltung) wiederholen</i>
38. odbacivati / odbaciti argument / pobi(ja)ti argument	<i>das Argument verwerfen / entkräften / entschärfen / das Argument widerlegen / zurückweisen</i>

Tablica 4: Međujezična usporedba G+I kolokacija

Kolokacije s osnovom *teza* (od rednog broja 11 do 29) pretraživane su u rječniku i pod osnovom i pod kolokatorom kako bi se provjerilo jesu li obuhvaćene rječničkim člankom i na kojem mjestu u rječniku ih korisnik može pronaći. No od ukupno 18 glagolsko–imeničkih kolokacija dobivenih analizom korpusa nijedna nije obuhvaćena u leksikografskom prikazu s osnovom kao natuknicom: *teza These f (-, -n), Behauptung f (-, en); Lehrsatz m (-es, -e); Leitsatz m (-es, -e); doktorska ~ Dissertation f (-, en), Doktorarbeit f (-, -n); magistarska ~ Magisterarbeit f (-, en).*

Niti pod glagolom (kolokatorom) kao natuknicom nisu pronađene sve kolokacije prikazane u Tablici 4.

Autoru također na raspolaganju stoje brojni kolokatori s osnovom *argument* kojima se služi u oblikovanju erističke jezične djelatnosti. Njima se u tekstu opisuju sličnosti i razlike između pojedinih argumenata, uočavaju i obrazlažu aspekti koji ih povezuju ili razdvajaju te ih se kritizira, odbacuje ili prihvaća i potom ugrađuje u

vlastiti tekst. U skladu s potvrđama u hrvatskom korpusu moguće je ...raspraviti argumente po redosljedju...; svaki argument treba slijediti obrazloženje...; ...ponoviti argument i stav...; ...izloženi su argumenti...; ...odbaciti argument...; ...prikazani su ključni argumenti koje ne proizlaze iz strukture rječničkog članka. Nakon međujezične usporedbe i analize vidljiva je i brojčana nepodudarnost kolokatora u odnosu na njemački jezik pa bi se Tablica 4 u kojoj se prikazuju PI kolokacija s osnovom *argument* u njemačkom jeziku trebala nadopuniti kolokatorima *heranziehen* koristiti argument, *widerlegen* pobijati / pobiti argument, *gegenüberstellen* suprotstaviti argument, ali i ostalim karakterističnim G+I kolokacijama koje bi trebale biti prikazane u strukturi rječničkog članka. Primjerice jedan argument je uvjerljiv: *das Argument leuchtet ein*, dok neki drugi argument za razliku od toga nije održiv: *das Argument greift zu kurz*. No analizom leksikografskog prikaza općeg rječnika utvrđeno je da kolokacije od rednog broja 30 do 38 nisu prikazane u općem rječniku s natuknicom:

argumen(a)t *Argument* *n* (-es, -e), *Beweisgrund* *m* (-es, -e), *Beweismittel* *n* (-s, -), *Begründung* *f* (-, -en)

A također se ne nalaze niti pod glagolima u funkciji kolokatora. Može se zaključiti da tablično prikazane kolokacije (ukupno 38 G+I kolokacija) nisu vidljive u rječniku kao leksičke cjeline i prijevodne jedinice karakteristične za opće-znanstveni jezik, već do njih korisnik može doći jedino aktivnom, samostalnom pretragom rječnika. Tako da si u konačnici sam odabere pravilnu kombinaciju iz mnoštva ponuđenih pojedinačnih istovrijednica kolokatora (glagola), ali i pretragom ostalih mrežno dostupnih leksikografskih izvora u kojima su opisane i potkrijepljene primjerima uporabe u znanstvenom kontekstu te dostupne na jednom mjestu. U skladu s tim ne može se govoriti o općem rječniku kao pomoćnom sredstvu za pronalaženje kolokacija kao leksičkih cjelina, primjenjivih u oblikovanju opće-znanstvene djelatnosti.

6. Rasprava i zaključak

Sustavna empirijska analiza korpusa znanstvenoga jezika predstavljena je kao mogućnost za uočavanje i proučavanje kolokacija s aspekta intertekstualne eristike te je istaknuta potreba njihove produktivne i aktivne primjene u oblikovanju znanstvenog rada. Pomoću alata *Sketch Engine* utvrđene su i opisane kolokacijske paradigme s osnovama pojam, teza i argument (tablica 1, 2, i 3), a jedan od najvažnijih rezultata provedenog istraživanja jest potvrda i obrazloženje pretpostavke o važnosti i zastupljenosti opće-znanstvenih G+I kolokacija u diskurzivno-erističkim strukturama znanstvenoga jezika.

Analizirane i tablično prikazane G+I kolokacije ukazuju na odgovarajući uporabni kontekst te se pojavljuju uglavnom u početnoj fazi znanstveno-istraživačkog rada i mogu se pridružiti jezičnoj djelatnosti kontrastiranja, uočavanja i pove-

zivanja dijelom suprotstavljenih znanstvenih gledišta, mišljenja i različitih teza koje treba uklopiti u vlastiti rad. Osim toga su i sastavni dio jezičnih sredstava za oblikovanje argumenata koji služe za utvrđivanje i pojačavanje vlastitog stajališta u odnosu na teze i argumente uočene u radovima prethodnika. Stoga se tipični i karakteristični G+I kolokacijski obrasci s dvjema leksičkim sastavnicama preuzetim iz općeg u znanstveni jezik nalaze upravo u području kontrastiranja i usporedbe različitih gledišta unutar određenog istraživačkoga diskursa te su važan sastavni dio erističkih struktura znanstvenoga teksta.

Smatra se da su glagolsko–imeničke kolokacije kao sastavni dio tekstne jezične kompetentnosti podjednako važne u znanstvenom kao i u studentskom pisanju pa se rezultati analize mogu također primijeniti i u poučavanju njemačkoga kao stranog akademskoga jezika ili u propedeutici znanstvenoga pisanja.

Pa se tako i od potencijalnog autora (tj. studenta) zahtijeva dobro poznavanje tematike te pretpostavlja ovladanost receptivnim i produktivnim jezičnim sposobnostima izrade znanstvenoga teksta (usp. Šnjarić: 2022) jer bez povezivanja s velikim brojem prethodno pročitanih tekstova i razumijevanja G+I kolokacija kojima su tekstovi prožeti, a zatim i aktivnog korištenja G+I kolokacija nije moguće jezično oblikovati vlastiti znanstveni rad. Tako ovladanost kolokacijskim obrascima na razini razumijevanja i prepoznavanja kolokacijskih obrazaca jest preduvjet njihove aktivne produktivne primjene i pridruživanja odgovarajućim tipovima općeznanstvene jezične djelatnosti.

Rezultati istraživanja s tabličnim prikazom analiziranih primjera glagolsko–imeničkih kolokacija i njihovih prijevodnih istovrijednica u njemačkome općeznanstvenom jeziku (Tablica 4) mogu se primijeniti i u poučavanju koje bi bilo ciljano usmjereno na erističke funkcije glagolsko–imeničkih kolokacija te konkretno mjesto u znanstvenom tekstu na kojemu se pojedini primjeri mogu pozicionirati. Međujezična usporedba leksičko–sintagmatske razine rasvjetljava sličnosti i razlike, brojčane asimetrije te složenost kolokacijskih struktura u dvama znanstvenim jezicima dijelom se temelje na kulturološki uvjetovanim različitostima u praksama znanstvenoga pisanja. Zbog takvih asimetrija i lakše usporedbe ovdje se kao prijedlog koji bi se mogao primijeniti u učenju i produbljivanju leksičkih, posebice kolokacijskih znanja njemačkog općeznanstvenoga jezika nudi upotreba i pretraga dvojezičnoga rječnika sa savjetodavnom funkcijom u brojnim situacijama s nejasnoćama i dvojabama koje se odnose na aktivnu praktičnu primjenu G+I kolokacija na konkretnom mjestu u tekstu. Time se mogu proširiti već postojeća kolokacijska znanja te iskoristiti kao polazište za samostalan rad i kao priručnik u pisanju akademskoga teksta.

No provedena analiza leksikografskoga prikaza kolokacija koje imaju erističku vrijednost te dostupnost njihovih funkcionalnih prijevodnih istovrijednica u njemačkom znanstvenom jeziku jasno ukazuje na nepotpunu pokrivenost ovog sloja leksika u općem dvojezičnom rječniku (J1–J2) jer on već samom činjenicom da se radi o tiskanom rječniku ograničenoga opsega nije namijenjen opisu specifičnih

leksičkih kombinacija za specifične korisničke potrebe. Tako da je bilo potrebno pretraživati i sve ostale leksikografske izvore poput digitalnog rječnika njemačkoga jezika (DWDS) kako bi se došlo do cjelovitih prijevodnih istovrijednica za uzualne glagolske kolokacije grupirane oko semantičkih kategorija pojam, teza, argument za njemački jezik. Zaključno se može naglasiti i nedostatak specijaliziranih digitaliziranih rječnika općeoznanstvenoga nazivlja jer bi takva pomoćna sredstva pridonijela boljem uvidu u razinu općeoznanstvenog leksika i glagolsko–imeničkih kolokacija koje su temelj tekstne erističke djelatnosti, što bi potencijalnim autorima olakšalo jezično oblikovanje teksta na stranome jeziku.

Literatura

- Blagus–Bartolec, Goranka (2014) *Riječi i njihovi susjedi: Kolokacijske sveze u hrvatskom jeziku*, Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Blagus–Bartolec, Goranka (2012) Kolokacijske sveze prema drugim leksičkim svezama u hrvatskom jeziku. *Fluminensia: Časopis za filološka istraživanja*, 24, 2; 47–5.
- Ehlich, Konrad (1993) Deutsch als fremde Wissenschaftssprache. *Jahrbuch Deutsch als Fremdsprache* 19, 13–42.
- Ehlich, Konrad (1999) Alltägliche Wissenschaftssprache. *INFO DaF* 26/1. 3–25.
- Ehlich, Konrad (2014) Argumentieren als sprachliche Ressource des diskursiven Lernens. S. 41–55. U: Hornung, Antonie, Carobbio, Gabriella und Sorentino, Daniela (Hrsg.) *Diskursive und textuelle Strukturen in der Hochschuldidaktik. Deutsch und Italienisch im Vergleich*. (Sprachvermittlungen 12). Münster. Waxmann Verlag GmbH.
- Da Silva, Anna (2014) *Wissenschaftliche Streitkulturen im Vergleich. Eristische Strukturen in italienischen und deutschen wissenschaftlichen Artikeln*. Heidelberg: Synchron Verlag.
- Dyka, Susanne (2005) Probleme der Differenzierung im Deutsch–Englischen Wörterbuch für Deutsche. Tübingen. Niemeyer (= *Lexicographica series maior*). Berlin. De Gruyter).
- Fandrych, Christian (2005) Räume und Wege der Wissenschaft: Einige zentrale Konzeptualisierungen von wissenschaftlichem Schreiben im Deutschen und Englischen. *Zwischen Lexikon und Text. Lexikalische, stilistische und textlinguistische Aspekte*. U: Fix, Ulla, Lerchner, Gotthard, Schroeder, Marianne und Wellmann, Hans (Hrsg.). Leipzig: Verlag der Sächsischen Akademie der Wissenschaften. S. 20–33 (=Abhandlungen der Sächsischen Akademie der Wissenschaften zu Leipzig, Philologisch–Historische Klasse).
- Feilke, Helmut, Lehnen, Kathrin und Steinseifer, Martin (2019) Eristische Literalität – Theorie und Parameter einer Kompetenz S 11–35. In: Steinseifer, Martin, Feilke, Helmut und Lehnen, Kathrin (Hrsg.). *Eristische Literalität. Wissenschaftlich streiten – wissenschaftlich schreiben*. Wissenschaftsverlag der Autoren. Synchron Publishers. Heidelberg.
- Hausmann, Franz, Joseph (1984) Wortschatzlernen ist Kollokationslernen. In: *Praxis des neusprachlichen Unterrichts* 4, 395–406.
- Hausmann, Franz Joseph (1988) Grundprobleme der zweisprachigen Wörterbücher. In: Hyldgaard, K.–Jensen und Zettersten, Arne (ur.) *Symposium on Lexicographie III Proceedings of the third international Symposium on Lexicographie (1986) at the Uni-*

- versity of Copenhagen (= *Lexicographica Series Maior* 19) S. 137–154. Niemeyer Verlag Tübingen.
- Holthuis, Susanne (1993) *Intertextualität: Aspekte einer rezeptionsorientierten Konzeption*. Tübingen. Stauffenburg Verlag.
- Feilke, Helmuth (1996) *Sprache als soziale Gestalt; Ausdruck, Prägung und die Ordnung der sprachlichen Typik*. Suhrkamp. Frankfurt am Main.
- Graefen, Gabriele (1997) *Der Wissenschaftliche Artikel – Textart und Textorganisation* (Arbeiten zur Sprachanalyse). Peter Lang GmbH. Internationaler Verlag der Wissenschaften.
- Graefen, Gabriele, Moll, Melanie (2011) *Wissenschaftssprache Deutsch: lesen – verstehen – schreiben. Ein Lehr – und Arbeitsbuch*. Peter Lang GmbH Internationaler Verlag der Wissenschaften.
- Kilgarriff, Adam i dr. (2014) The Sketch Engine: Ten Years On. U: *Lexicographica* 1. S. 7–36.
- Meissner, Cordula, Wallner, Franziska (2016) Persuasives Handeln im wissenschaftlichen Diskurs und seine lexikographische Darstellung: das Beispiel der Kollokation Bild zeichnen, In: *Acta Universitatis Wratislaviensis*, No 3742, *Studia Linguistica* 35, S. 235–252, Wrocław.
- Petrović, Bernardina (2006) Razvijanje kolokacijske kompetencije u hrvatskome kao drugom i stranom jeziku. *Strani jezici* 36/1: 31–38.
- Petrović, Bernardina (2008) Glagoli emocionalnih stanja u kolokacijskim strukturama i leksikografskom opisu. U: Srdoč–Koneštra i sur. (ur.), *Riječki filološki dani*, Zagreb – Rijeka, HFD, str. 589–599.
- Redder, Angelika, Heller, Dorothee und Thielmann, Winifried (2014) *Eristische Strukturen in Vorlesungen und Seminaren deutscher und italienischer Universitäten. Analysen und Transkripte*. (=Wissenschaftskommunikation 8). Heidelberg. Synchron Verlag.
- Rheindorf, Marcus i Huemer, Brigitte (2015) Developing a German–English Dictionary of the Common Language of Academia. In: *Journal of Academic Writing* 5/1.
- Segev–Miller Rachel (2007), “Cognitive processes in discourse synthesis: the case of intertextual processing strategies”. In: Torrance, Mark, van Waes, Luuk and Galbraith David (ur.). *Writing and Cognition – Research and application*, Elsevier, Amsterdam, pp. 231–250: <https://sig-writing.publication-archive.com/download/1/314>
- Silić, Josip (2006) *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*. Disput. Zagreb.
- Sinclair, John (1991) *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford.
- Siepmann, Dirk (2019) General academic language in German–English translation: a nuanced view. In: *Lebende Sprachen* 64 (2). S. 230.
- Stojić, Aneta i Štiglić, Tamara (2011) Kollokationen im deutsch–kroatischen Sprachvergleich. U: *Jezikoslovlje* 12, 2; 263–282.
- Stojić, Aneta i Košuta, Nataša (2020) Kollokationen in der fremdsprachigen Textproduktion – am Beispiel des Sprachenpaares Kroatisch–Deutsch. U: *Fluminensia*, 32 (2020).
- Šnjarić, Mirjana (2018) *Glagolsko–imeničke kolokacije u hrvatskom i njemačkom općeznanstvenom jeziku*. Doktorska disertacija. Zagreb. Filozofski fakultet.
- Šnjarić, Mirjana, Borucinsky, Mirjana (2020) Glagolsko–imeničke kolokacije hrvatskoga, njemačkoga i engleskoga općeznanstvenog jezika u općoj dvojezičnoj e–leksikografiji. U: *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 46/2.

- Šnjarić, Mirjana (2020) Leksičke nepodudarnosti kolokacijskih obrazaca u njemačkome, engleskome i hrvatskome općeznanstvenom jeziku te njihov prikaz u e–rječnicima općeznanstvenoga nazivlja. U: *Studia lexicographica: Časopis za leksikografiju i enciklopedistiku*, Vol. 14 No. 27, 2020. Zagreb.
- Šnjarić, Mirjana (2022) Kontrastivna analiza glagolsko–imeničkih općeznanstvenih kolokacija u hrvatskom i njemačkom jeziku. Cindrić, Ivana i Milković, Ivana (ur.) In: *Proceedings of the Symposium Trends and Challenges in Foreign Language Education and Research..* Sveučilište u Zagrebu. Učiteljski fakultet. S. 161–173.
- Steyer, Kathrin (2014) Usuelle Wortverbindungen des Deutschen. Linguistisches Konzept und lexikographische Möglichkeiten. In: *Deutsche Sprache* 28. S. 101–125.
- Wallner, Franziska (2014) *Kollokationen in Wissenschaftssprachen: zur lernerlexikographischen Relevanz ihrer wissenschaftssprachlichen Gebrauchsspezifika*. Tübingen. Stauffenburg.

Rječnici i računalnojezikoslovni alati

- DWDS = *Digitales Wörterbuch der deutschen Sprache*. Berlin–Brandenburgische Akademie der Wissenschaften. <http://zwei.dwds.de> (pristupljeno 5. 12. 2021.).
- DUDEN – *Redewendungen: Wörterbuch der deutschen Idiomatik* (2020). Reihe Duden. Deutsche Sprache in 12 Bänden.
- Jakić, B i Hurm, A. (2004) *Hrvatsko–njemački rječnik*. Školska knjiga. Zagreb.
- Sketch Engine*. www.sketchengine.eu (pristupljeno 5. 12. 2021.).
- Korpus dostupan na poveznici: *SketchEngine*: https://app.sketchengine.eu/#dashboard?corpname=user%2Fmirjanaborucinsky%2Fkorpus_hrvatski_ozj (pristupljeno 5. 12. 2021.).

Popis tablica

- Tablica 1: Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom pojam
- Tablica 2: Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom teza
- Tablica 3: Glagolsko–imeničke kolokacije s osnovom argument
- Tablica 4: Međujezična usporedba G+I kolokacija

Verb–noun collocations in discourse–eristic structures of the Croatian and German general scientific language

This paper investigates the linguistic means used to express general scientific activity above the level of an individual word. The corpus approach and the contrastive method are used to analyze typical and characteristic, general scientific VERB + NOUN collocations of the Croatian language and compare them with collocations in the German general scientific language. The aim is to find out how VERB + NOUN collocations are positioned within eristic structures of scientific language, and finally to assign the collocations to the corresponding type of general scientific language activity.

General scientific collocations are an important part of everyday scientific communication, primarily written. A bilingual list of isolated translation equivalents of transdisciplinary VERB + NOUN collocations in Croatian and German (e.g., use (scientific) sources '(wissenschaftliche) Quellen heranziehen', use arguments 'Argumente heranziehen', apply the approach 'einen wissenschaftlichen Ansatz') has been compiled to meet the needs of Croatian authors in scientific writing. Furthermore, a contrastive approach is used to compile a list and provide a description of VERB + NOUN collocations through which eristic structures of scientific communication are realized, focusing on the most important interlingual differences and problems arising in the scientific writing of native Croatian speakers. The results of the research also have implications for native speakers of Croatian language who publish their scientific research in the Croatian language as they provide insight into the application of VERB + NOUN collocations in contemporary scientific language. The results of the analysis also show that there is a lack of contrastive research on the lexico–syntagmatic level and interlingual comparisons of individual aspects of the two scientific languages.

Ključne riječi: glagolsko–imeničke kolokacije, hrvatski jezik, njemački jezik, općeznanstveni jezik, jezični korpus, erističke strukture

Keywords: verb–noun collocations, Croatian, German, general scientific language, language corpus, eristic structures